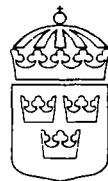

Socialutskottets yttrande

1991/92:SoU6y

Kompletteringspropositionen del I och II

1991/92
SoU6y

Till finansutskottet

Finansutskottet har berett bl.a. socialutskottet tillfälle att avge yttrande över proposition 1991/92:150 Kommunal ekonomi, del II (kompletteringspropositionen), jämte eventuella motioner såvitt propositionen och motionerna rör utskottets beredningsområde.

Socialutskottet yttrar sig om principerna till ett nytt statsbidrag för kommuner och landsting, förslaget om minskning av bidraget med 7,5 miljarder kronor under år 1993 och förslaget om ett kommunalt skattestopp för år 1993. I övrigt begränsar utskottet sitt yttrande till att avse de förslag i bilaga II:2 som avser socialutskottets beredningsområde. Utskottet yttrar sig över motionerna Fi42, Fi44, Fi72, Fi80, Fi83, Fi84, Fi86 och Fi92.

Utskottet yttrar sig även över motionerna Fi40, Fi42 och Fi83 om barnbidrag med anledning av proposition 1991/92:150 Reviderad finansplan m.m., del I (kompletteringspropositionen).

Propositionen

I proposition 1991/92:150 bilaga II:2, har regeringen (socialdepartementet), såvitt avser socialutskottets beredningsområde, föreslagit riksdagen

dels att

1. godkänna att statsbidraget till barnomsorg slopas per den 1 januari 1993,
2. godkänna att statsbidraget till invandrar- och flyktingbarn i förskolan slopas per den 1 januari 1993,
3. godkänna att statsbidraget till service och vård slopas per den 1 januari 1993,
4. godkänna att statsbidraget till färdtjänst, servicelinjer m.m. slopas per den 1 januari 1993,
5. godkänna att statsbidraget till specialpedagogiska insatser för vissa förskolebarn slopas per den 1 januari 1993,
6. godkänna att det statsbidrag som utgör ersättning till sjukvårdshuvdämnerna för planläggning under fred vad avser hälso- och sjukvård i krig slopas per den 1 januari 1993.

dels att

7. till *Bidrag till barnomsorg* för budgetåret 1992/93 anvisa ett belopp som är 2 524 000 000 kr. lägre än vad som föreslagits i prop. 1991/92:100, bil.6,

8. till *Bidrag till service och vård* för budgetåret 1992/93 anvisa ett belopp som är 1 595 200 000 kr. lägre än vad som föreslagits i prop. 1991/92:100, bil. 6,

9. till *Driftkostnader för beredskapslagring m.m.* för budgetåret 1992/93 anvisa ett belopp som är 3 500 000 kr. lägre än vad som föreslagits i prop. 1991/92:102, kapitel 5,

10. till *Bidrag till allmän sjukvård m.m.* för budgetåret 1992/93 anvisa ett belopp som är 975 000 000 kr. lägre än vad som föreslagits i prop. 1991/92:100, bil. 6.

Utskottet yttrar sig även över regeringens hemställan till riksdagen i propositionen, del II, att

dels godkänna

1. principerna för ett nytt statsbidragssystem,
2. förslagen till ett nytt generellt statsbidragssystem för kommuner,
3. principerna för fördelning av statsbidrag år 1993 och för övergångsregler för åren 1993 och 1994,
4. förslagen till avveckling av angivna statsbidrag och avgifter i fråga om landsting,
5. att statsbidrag till kommuner och landsting minskas med 7.5 miljarder kronor fr.o.m. år 1993,

dels anta förslag till lag om begränsning av kommuners rätt att ta ut skatt för år 1993.

Kommunal ekonomi, förslaget i huvuddrag

I propositionen föreslås att ett nytt generellt statsbidrag för kommunerna införs fr.o.m. år 1993. Förslaget utgår från två grundläggande förhållanden. Det första är att kravet på samhällsekonomisk balans är överordnat alla andra krav och måste styra bedömningarna av det framtida ekonomiska utrymmet för den kommunala sektorn. Det andra är att rollfördelningen mellan staten resp. kommunerna och landstingen vad gäller uppgifter och ekonomi måste vara tydlig.

Syftet med det nya statsbidraget är bl.a. att skapa mer likvärdiga ekonomiska förutsättningar mellan kommunerna. Bidraget är ett komplement till kommunernas skatteinkomster och utgår oberoende av vilken verksamhet som kommunerna bedriver. Skillnaderna i skatteuttag skall på sikt spegla skillnader i service, avgifter och effektivitet.

Samtidigt med införandet av det nya statsbidraget ändras också utbetalningen av kommunalskattemedel till kommunerna. I fortsättningen föreslås utbetalningarna ske det år skatten avser och inte som i dagens system två år senare.

I propositionen föreslås att tolv av de nuvarande specialdestinerade statsbidragen till kommunerna avskaffas och ersätts av ett nytt generellt statsbidrag för kommunerna. Det särskilda systemet för mellankommunal kostnadsutjämning, som infördes med anledning av äldrerformen, föreslås upphöra vid samma tidpunkt som ett nytt statsbidragssystem träder i kraft.

Skatteutjämningsavgifterna och avräkningskatten föreslås avskaffas fr.o.m. år 1993. Rundgången av pengar mellan stat och kommun upphör därmed.

Det nya s.k. utjämningsbidraget består av tre delar:

- ett bidrag för utjämning av kommunernas skatteinkomster upp till en generell garantinivå, uttryckt som andel av en uppräknad medel-skattekraft,
- tillägg till resp. avdrag från bidraget på grund av opåverkbara skillnader i strukturella förhållanden samt
- ett tillägg för befolkningsminskning.

I propositionen föreslås övergångsregler för åren 1993 och 1994 för att begränsa omfördelningseffekterna av det nya utjämningsbidraget.

En expertgrupp föreslås inom kort tillsättas för att vidareutveckla systemet med avseende på utjämning av strukturkostnader. Gruppen skall lägga fram förslag i sådan tid att förändringen kan träda i kraft den 1 januari 1995.

Förändringar för landstingen

För landstingen föreslås att sex specialdestinerade bidrag avvecklas liksom skatteutjämningsavgiften och avräkningskatten. Under år 1993 kvarstår dock en reducerad skatteutjämningsavgift. År 1993 återbetalas den tillfälliga indragningen från landstingen som görs år 1992.

Motioner om ett nytt generellt statsbidrag

I *motion 1991/92:Fi44 av Lars Werner m.fl. (v)* anføres att när regeringens politiska inriktning är att krympa den kommunala sektorn är det nödvändigt att ha ett behovsinriktat generellt statsbidrag som ges till kommunerna sektorsvis och att statsmakterna därmed får stå till svars för var resursneddragningarna skall ske. Vidare anføres att förslaget till ett nytt generellt statsbidrag inte kan genomföras utifrån nu föreliggande underlag, utan att en ny kommitté bör tillsättas för att framlägga ett mer genomarbetat förslag som även utgår från mer realistiska ekonomiska förutsättningar. För år 1993 hör 1992 års statsbidrag utgå sektorsvis.

I enlighet med det ovan sagda hemställs att riksdagen avslår regeringens förslag till ett nytt generellt statsbidragssystem (*yrkande 13*) samt att riksdagen begär att regeringen tillsätter en ny utredning med uppgift att lämna förslag till ett nytt behovsinriktat generellt statsbidragssystem som kan träda i kraft 1994 (*yrkande 14*).

I motion 1991/92:Fi84 av Ingvar Carlsson m.fl. (s) anføres att Socialdemokraterna säger ja till principen om ett samlat statsbidrag till kommunerna, men underkänner den fördelningsnyckel och det direkta genomförande som regeringen föreslagit. En ny fördelningsnyckel bör arbetas fram av en parlamentarisk kommitté. Som övergångsregler föreslås bl.a. att statsbidraget för år 1993 beräknas i huvudsak efter nu gällande regler och utbetalas efter kvittning i princip enligt den modell för ett nytt bidrag som föreslås i propositionen. För kommunerna betyder detta ett samlat bidragsbelopp baserat på gällande regler och med den friare användning som propositionen föreslår, men med andra övergångsregler. I motionen anføres vidare att möjligheten att målstyra, följa upp och utvärdera blir allt viktigare. Införandet av mera generella statsbidragssystem kan under vissa omständigheter leda till negativa effekter. Det kan finnas målkonflikter i den avvägning som skall göras mellan allmänna och enskilda intressen, hur en enskild skall kunna hävda rätten och även besvära sig eller hur sanktioner skall utformas. Inte minst inom handikappområdet måste analysen i detta avseende fördjupas. Rätten till barnomsorg och kvalitetskraven på denna bör läggas fast i lag. Vidare är det angeläget att följa utvecklingen inom skolans område.

Mot bakgrund av det ovan sagda yrkar motionärerna att riksdagen dels bör godkänna principerna för och omläggningen till ett nytt statsbidragssystem i enlighet vad som anges i motionen (*yrkande 4*), dels beträffande avvecklingen av statsbidrag och avgifter i fråga om kommuner godkänna vad som anges i motionen (*yrkande 5*). Riksdagen bör vidare godkänna förslagen till ett nytt generellt statsbidrag i enlighet med motionens förslag (*yrkande 6*), godkänna principerna för fördelning av statsbidrag år 1993 och övergångsreglerna enligt motionens förslag (*yrkande 7*) och godkänna förslagen till avveckling av angivna statsbidrag och avgifter i fråga om landstingen i enlighet med motionens förslag (*yrkande 8*). Vidare föreslås riksdagen ge regeringen till känna vad som i motionen anges beträffande målstyrning, uppföljning och utvärdering (*yrkande 11*).

I motion 1991/92:Fi92 av John Andersson (v) yrkas att riksdagen avslår regeringens proposition 1991/92:150 del II. Motionären anför att kommunalekonomiska kommitténs förslag har varit svårt att analysera och frågetecknen har varit många. För vissa kommuner blir omställningen svår. Motionären hänvisar till de konsekvenser som skulle uppstå för Dorotea kommun om förslaget antogs av riksdagen. Reformen bör, enligt motionären, inte genomföras nu utan utredas på nytt.

Utskottets bedömning

Utskottet delar uppfattningen i propositionen att kommunerna skall ges större handlingsfrihet när det gäller verksamhetens utformning samt prioriteringen mellan olika verksamhetsområden. Den kommunala verksamheten kan därmed bedrivas på ett effektivare sätt. Den

statliga regleringen av den kommunala verksamheten skall minskas, och de krav som statsmakterna ställer på kommunsektorn skall i första hand regleras genom lagstiftning.

Ett nytt generellt statsbidrag utan detaljreglering ger kommunerna förutsättningar att kunna anpassa sin verksamhet till rådande ekonomiska förhållanden och lokala förutsättningar. Utskottet har mot bakgrund av detta inget att erinra mot propositionens förslag att ett nytt generellt statsbidrag införs fr.o.m. år 1993. Utskottet föreslår därmed att motionerna 1991/92:Fi44 (v) yrkandena 13–14 och 1991/92:Fi92 (v) avstyrks.

Utskottet har heller ingen erinran mot principerna för det nya statsbidragssystemet och de övergångsregler som föreslås för att åren 1993 och 1994 begränsa omfördelningseffekten av det nya utjämningsbidraget. Utskottet delar uppfattningen i propositionen att bidraget skall vara ett komplement till kommunernas skatteinkomster och utgå oberoende av vilken verksamhet som kommunerna bedriver. På sikt skall skillnaderna i skatteuttag spegla skillnader i service, avgifter och effektivitet. Mot bakgrund av det ovan sagda finner utskottet inte anledning att ytterligare gå in på förslagen i motion 1991/92:Fi84 (s) yrkandena 4–8. Utskottet föreslår att yrkandena avstyrks.

Utskottet delar uppfattningen i propositionen att dagens styrning via statsbidrag inte bör ersättas av annan detaljreglering av verksamheten. Däremot krävs en precisering av de resultatkrav som staten ställer på verksamheten. Den statliga uppföljningen bör avse resultaten av verksamheten och inte metoderna att uppnå resultaten. Statsmakterna bör följa upp och utvärdera verksamheten inom olika sektorer såsom hälso- och sjukvård, äldreomsorg, barnomsorg, skola m.m. Utskottet delar vidare föredragandens uppfattning att kommuner och landsting inom ramen för sitt ansvar kommer att åtgärda de eventuella brister och försummelser som uppmärksammas.

Utskottet noterar vidare att i propositionen aviseras en proposition under hösten 1992 med förslag om en lagreglering av kommunens ansvar för barnomsorgen liksom ett förslag till vårdnadsbidrag.

Mot bakgrund av det ovan sagda föreslår utskottet att motion 1991/92:Fi84 (s) yrkande 11 avstyrks.

Besparingsförslag

I propositionen föreslås statsbidragen till kommuner och landsting av samhällsekonomiska skäl minskas med sammanlagt 7,5 miljarder kronor fr.o.m. år 1993. Föredraganden anför vidare att det inte finns utrymme för att utlova någon uppräknig av statsbidragen fr.o.m. år 1994. Kommuner och landsting bör utgå från att det nya statsbidraget kommer att utvecklas mycket restriktivt under åren 1993–1995.

I motion 1991/92:Fi44 av Lars Werner m.fl. (v) yrkas att riksdagen avslår regeringens förslag att minska statsbidragen till kommuner och landsting med 7,5 miljarder kronor fr.o.m. år 1993 (yrkande 8).

I motion 1991/92:Fi83 av Margareta Winberg m.fl. (s) yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att den föreslagna indragningen av statsbidrag till kommunerna inte genomförs (yrkande 12).

I motion 1991/92:Fi84 av Ingvar Carlsson m.fl. (s) yrkas avslag på att minska bidraget till kommuner och landsting med 7,5 miljarder kronor (yrkande 1).

Utskottets bedömning

I propositionen framhålls att huvuduppgiften för regeringens ekonomiska politik är att öka tillväxt- och utvecklingskraften i ekonomin och att lägga grunden för en god konkurrenskraft och en varaktigt låg inflationstakt. Denna inriktning förutsätter bl.a. att de skyddade sektorerna hålls tillbaka så att det finns ett tillräckligt utrymme för de konkurrensutsatta delarna av ekonomin att växa. Vidare förutsätter det en stram finanspolitik baserad på en restriktiv prövning av offentliga utgifter och målet att skapa finansiell balans i den offentliga sektorn under en konjunkturcykel.

Vidare anförts att det för år 1993 finns ett finansiellt utrymme för kommunerna att bibehålla en oförändrad real nivå på de totala utgifterna jämfört med år 1992. Genom det nya statsbidragssystemet, avregleringen, omfattande utnyttjande av anbudskonkurrens m.m. erbjuds samtidigt möjligheter till ökad produktivitet. Utskottet har mot bakgrund av detta förståelse för behovet att i dagens samhällsekonomiska läge göra besparingar även på bidragen till kommuner och landsting. Utskottet biträder propositionens förslag. Det ankommer på finansutskottet att inom den av propositionen angivna ramen göra den närmare bedömningen av fördelningen av de olika beloppen. Utskottet föreslår därmed att motionerna 1991/92:Fi44 (v) yrkande 8, 1991/92:Fi83 (s) yrkande 12 och 1991/92:Fi84 (s) yrkande 1 avstyrks.

Lagfäst kommunalt skattestopp för år 1993

I propositionen anförts att med hänsyn till det ekonomiska läget och i syfte att begränsa det kommunala skatteuttaget bör det kommunala skattestoppet förlängas. Ett lagfäst kommunalt skattestopp föreslås för år 1993. Föredraganden anför att det kan finnas kommuner som kan hamna i en akut svår ekonomisk situation. Om så skulle vara fallet får i sista hand frågan hanteras i särskild ordning genom att regeringen föreslår riksdagen en lagändring som ger utrymme för skattehöjningar.

I motion 1991/92:Fi44 av Lars Werner m.fl. (v) yrkas att riksdagen avslår regeringens förslag till kommunalskattestopp (yrkande 16). Motionärerna anför att det är den kommunala självstyrelsens hörnsten att kommunerna själva får bestämma utdebiteringsnivå utifrån sina egna ambitioner.

I motion 1991/92:Fi83 av Margareta Winberg m.fl. (s) yrkas att riksdagen ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att det föreslagna lagfästa skattestoppet för kommunerna inte genomförs (*yrkande 11*).

I motion 1991/92:Fi84 av Ingvar Carlsson m.fl. (s) yrkas att riksdagen avslår förslaget om lag om begränsning av kommunernas rätt att ta ut skatt för år 1993 (*yrkande 14*). Motionärerna anför att genom lagstiftning upprätthålla långvariga kommunala skattestopp inte är förenligt med deras syn på kommunal självstyrelse. För år 1993 finns en överenskommelse mellan staten och de båda kommunförbunden om ett frivilligt skattestopp. Ett lagfäst skattestopp för år 1993 är enligt motionärerna inte motiverat.

Utskottets bedömning

Mot bakgrund av vad utskottet tidigare uttalat om behovet av att skapa förutsättningar för tillväxt- och utvecklingskraft i ekonomin har utskottet inte någon erinran mot förslaget att genom lagstiftning förlänga skattestoppet för kommunerna till att omfatta även år 1993. Utskottet föreslår att motionerna 1991/92:Fi44 (v) yrkande 16, 1991/92:Fi83 (s) yrkande 11 och 1991/92:Fi84 (s) yrkande 14 avstyrks.

Förslag inom socialutskottets ansvarsområde

Bidrag till barnomsorg

Statsbidraget har till syfte att stödja och stimulera utbyggnad av barnomsorg i form av öppen förskola, deltidsgrupp, daghem, kommunala familjedaghem, fritidshem och öppen fritidsverksamhet. Statsbidrag lämnas även till andra än kommuner som driver daghem och fritidshem. Bidraget infördes ursprungligen för att stimulera kommunerna att bygga ut barnomsorgen. Bidraget har efter hand kommit att bli ett direkt stöd till kommunerna. Statsbidrag lämnas enligt förordningen 1987:860 (ändrad senast 1991:1973).

Statsbidrag har i princip endast lämnats för etablerade barnomsorgsformer som definierats på visst sätt. Olika lokala lösningar har därför inte kunnat erhålla statsbidrag. Samtidigt har statsbidraget utgjort en viss garanti för verksamhetens kvalitet.

I propositionen föreslås riksdagen godkänna att statsbidraget till barnomsorg slopas per den 1 januari 1993. För att säkerställa ett tillräckligt stöd till enskilda alternativ och också skapa förutsättningar för att efterfrågan på barnomsorg utanför hemmet skall tillgodoses krävs, enligt föredraganden, en utvidgad lagreglering av kommunernas ansvar på detta område. Regeringen har därför för avsikt att återkomma till riksdagen under hösten 1992 med förslag om en utvidgad lagreglering av barnomsorgsområdet samt med ett förslag om vårdnadsbidrag.

Som en konsekvens av slopandet av bidraget per den 1 januari 1993 föreslås riksdagen till bidrag till barnomsorgen för budgetåret 1992/93 anvisa ett belopp som är 2 524 000 kr. lägre än vad som föreslagits i prop. 1991/92:100, bil. 6 (SoU15, rskr. 223).

I *motion 1991/92:Fi80 av Dan Ericsson (kds)* yrkas att riksdagen ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vad syftet med en eventuell lagreglering av barnomsorgen skall vara (*yrkande 2*). Motionären anför att familjepolitiken skall underlätta för föräldrar att själva välja den vård och fostran av barnen och den arbetsfördelning som passar dem och barnen bäst. Det avgörande måste vara vad som är bäst för barnen och föräldrarna och inte i första hand vad som är samhällsnyttigt. En eventuell lagreglering av barnomsorgsområdet måste därför ha sin utgångspunkt i att ekonomiska förutsättningar skall skapas för dem som önskar vårda barnen i hemmet när de är små. Någon lagreglering enbart för det som i dag kallas kommunal barnomsorg är inte möjligt, om det är rättvisa man avser att skapa.

I *motion 1991/92:Fi83 av Margareta Winberg m.fl. (s)* yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ett avvisande av införandet av vårdnadsbidrag (*yrkande 9*). Motionärerna anför att det nu står helt klart, efter uttalanden från socialministern, att finansieringen av vårdnadsbidraget uteslutande kommer att belasta nuvarande föräldraförsäkrings- och statsbidragssystem. Det betyder, enligt motionärerna, att det är de arbetande föräldrarna som kan räkna med att få betala för de föräldrar som vill — och har ekonomiska möjligheter — att med hjälp av ett vårdnadsbidrag stanna hemma.

Utskottets bedömning

Utskottet, som i det föregående tillstyrkt propositionens förslag till nytt generellt statsbidragssystem, har inget att erinra mot propositionens förslag att statsbidraget till barnomsorg slopas per den 1 januari 1993 och inordnas i ett generellt bidrag. Utskottet har heller ingen erinran mot att anslaget Bidrag till barnomsorg för budgetåret 1992/93 som riksdagen fastställt minskas med den andel av beloppet som avser bidrag för verksamhet under 1993. Utskottet anser att det ankommer på finansutskottet att göra den närmare bedömningen av avräkningsbeloppet.

I regeringsförklaringen anförts att familjepolitiken skall underlätta för föräldrarna att själva välja den vård och fostran av barnen och den arbetsfördelning som passar dem och barnen bäst. Detta innebär att familjepolitiken skall främja både valfrihet och jämställdhet mellan kvinnor och män.

Den nya familjepolitik som regeringen avser att genomföra syftar enligt regeringsförklaringen till att ge ökad valfrihet för småbarnsföräldrar, att ge mer tid åt barnen och att i större utsträckning skapa rättvisa villkor för alla delar av landet. Om varje barnfamilj får möjlighet att lösa barnomsorgen på det sätt den själv önskar skapas större trygghet. Det innebär enligt regeringen att det måste finnas

barnomsorg utanför hemmet av god kvalitet för dem som vill ha det och bättre ekonomiska möjligheter för dem som så önskar att stanna hemma när barnen är små.

I sitt av riksdagen godkända betänkande 1991/92:SoU15 ställde sig utskottet bakom regeringens familjepolitik, eftersom den syftar till att förstärka familjens valfrihet. Utskottet ansåg det också angeläget att införa ett vårdnadsbidrag, så snart den statsfinansiella utvecklingen ger utrymme för det.

Utskottet vidhåller denna uppfattning liksom uppfattningen i propositionen att det är nödvändigt att säkerställa ett tillräckligt stöd för enskilda alternativ inom barnomsorgen och att skapa förutsättningar för att efterfrågan på barnomsorg utanför hemmet skall tillgodoses. Utskottet konstaterar att ett förslag till införande av vårdnadsbidrag aviseras till hösten 1992 samtidigt med ett förslag till en utvidgad lagreglering av barnomsorgsområdet. Motion 1991/92:Fi80 (kds) yrkande 2 får därmed anses tillgodosedd. Utskottet föreslår att motionen avslås.

Något konkret förslag till utformning av vårdnadsbidraget eller en finansiering av bidraget föreligger ännu inte. Motion 1991/92:Fi83 (s) yrkande 9 bör därför inte föranleda något uttalande av riksdagen. Utskottet föreslår att motionen avstyrks.

I motion 1991/92:Fi42 av *Jan Wachmeister m.fl. (nyd)* yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om principerna för effektivare barnomsorg (*yrkande 15*). Motionärerna anför att kostnadsutvecklingen för barnomsorg i form av daghem är oroande. Skillnaderna i kostnader mellan olika kommuner och mellan daghem i samma kommun kan vara mycket stora. Kommunerna måste nu sätta kostnadseffektiviteten i förgrunden.

Utskottets bedömning

Omläggningen av de specialdestinerade statsbidragen syftar till att möjliggöra för kommunerna att anpassa verksamheten till rådande ekonomiska förhållanden och lokala förutsättningar. Genom färre detaljregler ökar möjligheterna att utveckla olika lokala lösningar. Härigenom ökas också möjligheterna till kostnadseffektivitet. Utskottet föreslår att motion 1991/92:Fi42 (nyd) yrkande 15 avstyrks med hänvisning till det anförda.

Bidrag till invandrar- och flyktningbarn i förskolan

Utskottet har inget att erinra mot förslaget att statsbidraget till invandrar- och flyktningbarn i förskolan slopas per den 1 januari 1993.

Bidrag till service och vård

Som en följd av äldreformen har statsbidraget fr.o.m. kalenderåret 1992 fått en ny utformning. Statsbidraget utbetalas nu i förhållande till antalet äldre i olika åldersklasser, andelen ensamboende i de högre åldrarna, kommunens glesbygdsgrad och antalet förtidspensionärer.

Riksdagen beslutade i juni 1991 om den ekonomiska regleringen till följd av äldrereformen (prop. 1990/91:150, SoU25, rskr. 384). I samband med den ekonomiska regleringen överfördes en viss del av den allmänna sjukvårdsersättningen från sjukvårdshuvudmännen till kommunerna som ersättning för kommunernas övertagande av sjukhemmen. Utöver förändringen i statsbidraget genomfördes också förändringar av skatteutjämningsystemet, systemet för mellankommunal kostnadsutjämning och skatteväxling. Målet för den samlade ekonomiska regleringen är att kommunerna för år 1992 skall ges täckning för de tillkommande kostnader som äldrereformen för med sig.

Systemet med en mellankommunal kostnadsutjämning skall för år 1992 bidra till att ge kommunerna täckning för tillkommande kostnader till följd av äldrereformen vilka inte täcks genom övriga regleringsinstrument. År 1992 omfördelas netto ca 1 400 milj. kr.

Kommunalekonomiska kommittén har funnit att det inte finns anledning att särskilt reglera omfördelningseffekter inom en mindre del av den kommunala verksamheten. Föredraganden anser i likhet med kommittén att den särskilda mellankommunala kostnadsutjämningsen skall upphöra i samband med att det nya statsbidraget träder i kraft.

I propositionen föreslås att riksdagen godkänner att bidraget till service och vård slopas fr.o.m. 1 januari 1993. Som en konsekvens av detta föreslås riksdagen till bidrag till service och vård för budgetåret 1992/93 anvisa ett belopp som är 1 595 200 kr. lägre än vad som föreslagits i prop. 1991/92:100, bil. 6 (SoU15, rskr. 223).

Riksdagen har i samband med äldrereformen beslutat om tillfälliga särskilda statliga stimulansbidrag om totalt 5,5 miljarder kronor. Dessa särskilda medel skall bl.a. användas för att stimulera utbyggnaden av gruppbostäder, till ombyggnad av sjukhem m.m. Dessa tidsbegränsade statsbidrag föreslås bibehållas och utges enligt de principer som riksdagen tidigare har beslutat om. Medlen kommer även fortsättningsvis att anvisas under femte huvudtiteln.

I motion 1991/92:Fi42 av Ian Wachtmeister m.fl. (nyd) yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om inrättande av ålderdomshem (yrkande 16). Motionärerna anför att vård på ålderdomshem är betydligt billigare än hemsjukvård. Många äldre vill dessutom gärna bo på ålderdomshem. I dag är det brist på ålderdomshemsplatser. Men outnyttjad kapacitet finns på hotell och andra byggnader som snabbt kan ändras till väl fungerande ålderdomshem. Dessutom bör det finnas goda förutsättningar för privata initiativ att driva ålderdomshem. Motionärerna yrkar vidare att riksdagen under femte huvudtiteln sänker anslaget G 1 Bidrag till service och vård för budgetåret 1992/93 med 800 milj.kr. (yrkande 17). Motionärerna anför att eftersom ålderdomshem är billigare än hemsjukvård kan samhället spara 100 000 kr. per person och år i omvårdnadsomkostnader genom att äldre erbjuds flytta till ålderdomshem. Detta innebär redan under budgetåret 1992/93 en besparing på 800 milj.kr. (halvårs-effekt).

Utskottet har inget att erinra mot propositionens förslag att slopa statsbidraget till service och vård per den 1 januari 1993. Utskottet har inte heller någon erinran mot att anslaget till Bidrag till service och vård för budgetåret 1992/93 minskas med den andel av beloppet som avser bidrag för verksamheten under år 1993. Utskottet anser att det ankommer på finansutskottet att göra den närmare bedömningen av avräkningsbeloppets storlek.

Utskottet konstaterar att äldrereformen innebär att kommunerna åläggs en skyldighet att inrätta särskilda boendeformer för service och omvårdnad för dem som behöver det. För att stimulera en uthyggnad av omsorgen om äldre och handikappade anvisade riksdagen i samband med äldrereformen särskilda medel för byggande av gruppbofasta och andra alternativa boendeformer och för omhyggnad av sjukhem m.m. Byggandet kan ske i såväl kommunal som enskild regi.

Regeringen har i regeringsförklaringen bl.a. framhållit att den är starkt medveten om de växande problemen inom sjukvården och äldreomsorgen. Att förbättra och förändra vården är en av regeringens viktigaste uppgifter när det gäller välfärdspolitik. Arbetet med att skapa värdiga villkor för gamla och sjuka måste intensifieras. Det gäller bl.a. tillskapandet av ålderdomshem och andra trygga boendalternativ för våra äldre, dagvård och gruppbofasta för dementa och rätten till ett eget rum för dem som lever på institution.

Ett viktigt mål är, enligt regeringen, att öka valfriheten för patienter och äldre. Bättre förutsättningar skall skapas för att nya former av vård och omsorg snabbt skall kunna växa fram.

Några kortsiktiga besparingar på detta område anser utskottet dock inte att det går att göra för närvarande. Utskottet föreslår att motion 1991/92:Fi42 (nyd) yrkandena 16 och 17 avstyrks.

Bidrag till färdtjänst, servicelinjer m.m.

Statsbidraget till färdtjänst, servicelinjer m.m. utgår med i princip 35 % av bruttodriftskostnaderna för färdtjänst och särskilt anpassad kollektivtrafik. Bidrag utgår enligt förordningen (1990:489) om statsbidrag till färdtjänst och särskilt anpassad kollektivtrafik. Anslaget för budgetåret 1992/93 avser bidrag för verksamheten under år 1992.

Kommunernas ansvar för färdtjänsten framgår av socialtjänstlagen (1980:620).

I propositionen föreslås riksdagen godkänna att statsbidraget slopas per den 1 januari 1993.

I motion 1991/92:Fi86 av Eva Johansson m.fl. (s) yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om likvärdig service och trygghet för handikappade. Motionärerna anför att en konsekvens av det förenklade statsbidragssystemet kan bli att skillnaderna i den kommunala servicen ökar, t.ex. vad gäller färdtjänst och hemtjänst. Detta drabbar särskilt hårt människor med handikapp.

En ramlag som socialtjänstlagen kräver kompletteringar och preciseringar som syftar till att göra servicen likvärdig över landet och till att den erbjuds på en sådan nivå att den tillgodoser de skiftande behov människor med olika handikapp har.

Utskottets bedömning

Utskottet har inget att erinra mot propositionens förslag om att slopa statsbidraget till färdtjänst, servicelinjer m.m. per den 1 januari 1993.

Utskottet konstaterar att 1989 års handikapputredning i sitt huvudbetänkande har lagt fram förslag till förbättringar i färdtjänsten. Regeringen planerar att förelägga riksdagen en proposition med förslag på det handikappolitiska området till hösten. De frågor som tas upp av motionärerna övervägs sålunda i regeringskansliet. Något initiativ från riksdagens sida behövs därmed inte. Utskottet föreslår att motion 1991/92:Fi86 (s) avstyrks.

Statsbidrag till specialpedagogiska insatser för vissa förskolebarn

Utskottet har inget att erinra mot propositionens förslag att statsbidraget till specialpedagogiska insatser för vissa förskolebarn slopas per den 1 januari 1993. Utskottet konstaterar att regeringen har för avsikt att låta samhällets stöd till dessa barn bli föremål för uppföljning i särskild ordning.

Bidrag till vissa ersättningar till sjukvårdshuvudmännen m.m.

Kommunalekonomiska kommittén föreslår i sitt betänkande att den allmänna sjukvårdersättningen skall minskas med det belopp som motsvarar de ekonomiska konsekvenserna av att skatteutjämningsavgifter och avräkningsskatter avvecklas. Till bidraget skall föras medel motsvarande de specialdestinerade bidrag som avvecklas. Vidare föreslår kommittén att den årliga automatiska ökningen av kostnaderna för skatteutjämningsbidragen, som följer av att de beskattningsbara inkomsterna ökar, bör finansieras antingen genom den allmänna sjukvårdersättningen eller genom att nivån på grundgarantierna i skatteutjämningsystemet minskas.

I propositionen anförs att ett genomförande fullt ut av kommitténs förslag skulle leda till att ersättningarna till vissa sjukvårdshuvudmän skulle understiga de ersättningar som under föregående år lämnats till privata vårdgivare inom huvudmannens område och som enligt nuvarande regler dras av från ersättningen till sjukvårdshuvudmannen. Därför föreslås att skatteutjämningsavgiften bibehålls ytterligare ett år och avvecklas först fr.o.m. år 1994. Vidare föreslås den tillfälliga indragningen från landstingen som riksdagen beslutade om för år 1992 (prop. 1991/92:100, bil. 9, FiU29, rskr. 248) återföras till landstingen redan under nästa år, vilket innebär en förstärkning av utgiftsramen med 1 500 milj.kr. Samtidigt bör av samhällsekonomiska skäl bidragen till landstingen minskas med 2 300 milj.kr.

Den sammanlagda utgiftsramen för vissa ersättningar till sjukvårdshuvudmännen föreslås därmed för år 1993 uppgå till 6 995 milj.kr.

I propositionen föreslås att riksdagen till bidrag till allmän sjukvård m.m. för budgetåret 1992/93 anvisar ett belopp som är 975 milj.kr. lägre än vad som föreslogs i prop. 1991/92:100, bil. 6 (SoU15, rskr. 233).

För att kunna avveckla skatteutjämningsavgiften fr.o.m. år 1994 och därmed få till stånd att strömmen av pengar endast går från staten till landstingen skall, enligt propositionen, en översyn göras av systemet för ersättningar till sjukvårdshuvudmännen m.m. med syfte att finna en ny utformning av systemet.

I motion 1991/92:Fi42 av Ian Wachtmeister m.fl. (nyd) yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ökad nyttjandegrad av det fysiska kapitalet, anläggningar och utrustning inom sjukvården, vilket medför en besparing med 2,5 miljarder kronor det första året (*yrkande 14*). Motionärerna anför att nyttjandegraden av anläggningar och utrustning borde kunna öka med en femtedel. Härigenom skulle man kunna dra ner kapitalet med en femtedel.

I motion 1991/92:Fi72 av Bo Holmberg m.fl. (s) yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om insatser för bättre folkhälsa, bättre arbetsmiljö, bättre rehabilitering och god samhällsekonomi. Motionärerna hänvisar till att genom socialdemokraternas kommunalekonomiska alternativ tilldelas landstingen drygt 2 miljarder kronor mer än enligt regeringens kompletteringsproposition. Detta betyder att landstingen ges bättre förutsättningar att klara sina åtaganden inom sjukvården. Detta ökade ekonomiska utrymme bör också finansiera de relativt begränsade merkostnader som faller på landstinget för att förverkliga det program för ont i ryggen som statens beredning för utvärdering av medicinsk teknologi (SBU) utarbetat. Motionärerna hänvisar till att 30 % av alla sjukskrivningar i Sverige beror på ont i ryggen. Genom att tillämpa rätt behandling och åtgärda brister i arbetsmiljön kan stora samhällsekonomiska besparingar göras. Enligt SBU kan det röra sig om besparingar på drygt 4 miljarder kronor.

Utskottets bedömning

Utskottet har inget att erinra mot propositionens förslag till bidrag för vissa ersättningar till sjukvårdshuvudmännen m.m. Utskottet anser att det ankommer på finansutskottet att göra den närmare bedömningen av avräkningsbeloppet från anslaget Bidrag till allmän sjukvård m.m.

En motion (nyd) om effektivare utnyttjande av sjukhusens resurser avstyrktes av utskottet i betänkande 1991/92:SoU15 med hänvisning till att syftet med motionen tillgodosågs av innehållet i direktiven till utredningen om sjukvårdens finansiering och organisation. Utredningsarbetet har nyligen påbörjats. Utskottet anser det inte möjligt att på kort sikt åstadkomma de besparingar som motionärerna förutskickar.

Utskottet finner i stället den i propositionen föreslagna nivån på bidraget till landstingen väl avvägd och föreslår därmed att motion 1991/92:Fi42 (nyd) yrkande 14 avstyrks.

Utskottet, som i det föregående tillstyrkt propositionens förslag att av statsfinansiella skäl minska anslaget till landstingen med 2,3 miljarder kronor för år 1993, föreslår därmed att motion 1991/92:Fi72 (s) avstyrks.

Beredskapsplanläggning

Utskottet har inget att erinra mot propositionens förslag att per den 1 januari 1993 slopa det statsbidrag som utgör ersättning till sjukvårdshuvudmännen för planläggning under fred vad avser hälso- och sjukvård i krig. Utskottet har heller inte någon erinran mot att anslaget till Driftkostnader för beredskapslagring m.m. för budgetåret 1992/93 minskas med den andel av beloppet som avser bidrag för verksamheten under år 1993. Utskottet anser att det ankommer på finansutskottet att göra den närmare bedömningen av avräkningsbeloppets storlek.

Statsbidrag till ungdomsvård och missbrukarvård

Utskottet delar uppfattningen i propositionen att ett ställningstagande till kommunalekonomiska kommitténs förslag i denna del bör anstå till dess att regeringen tar ställning till institutionsutredningens förslag under hösten 1992.

Bidrag till insatser mot aids

Utskottet delar Aids-delegationens uppfattning att bidraget till insatser mot aids inte bör inordnas i det generella bidraget, eftersom det är angeläget att bidraget kan initiera och trygga ett långsiktigt och effektivt hiv-preventivt arbete. Utskottet har därmed inget att erinra mot propositionens förslag att bidraget bibehålls som ett särskilt statsbidrag.

Reviderad finansplan m.m.

Barnbidrag

Barnbidragets storlek

I motion 1991/92:Fi40 av Ingvar Carlsson m.fl. (s) yrkas att riksdagen beslutar att barnbidraget skall höjas till 10 200 kr. per barn och år från den 1 juli 1992 (yrkande 3).

Samma krav framförs i motion 1991/92:Fi83 av Margareta Winberg m.fl. (s) (yrkande 2).

Utskottets bedömning

Utskottet behandlade två motioner om höjning av barnbidragen i betänkandet 1991/92:SoU15 vid behandlingen av regeringens budget-

förslag för budgetåret 1992/93. Utskottet anförde då att med hänsyn till det statsfinansiella och ekonomiska läget kunde utskottet inte ställa sig bakom förslagen i motionerna. Yrkandena avstyrktes.

Det statsfinansiella läget ger inte utrymme för höjning av barnbidraget den 1 juli 1992. Utskottet kan följaktligen inte ställa sig bakom förslagen i motionerna. Motionerna 1991/92:Fi40 (s) yrkande 3 och 1991/92:Fi83 (s) yrkande 2 bör avstyrkas.

Inkomstprövat barnbidrag m.m.

I *motion 1991/92:Fi42 av Ian Wachtmeister m.fl. (nyd)* yrkas att riksdagen omedelbart enligt vad som sägs i motionen initierar en förändring av barnbidragssystemet till ett inkomstrelaterat system som innebär att barnbidrag inte utgår för barn till höginkomsttagare, vilket ger en besparing med 1,2 miljarder kronor för budgetåret 1992/93 om den träder i kraft den 1 januari 1993, i följd varav anslaget kan sänkas med motsvarande belopp (*yrkande 11*).

Utskottets bedömning

Utskottet behandlade en likartad motion (nyd) i betänkandet 1991/92:SoU15. Utskottet redovisade då skälen för att införa allmänna, icke behovsprövade, barnbidrag år 1947 (s. 69 f.). Utskottet uttalade i det aktuella betänkandet att flera skäl talar mot att införa ett inkomst- eller behovsprövat barnbidrag. Barnbidragen bör ses som ett komplement till familjebeskattningen som innebär att inkomsttagare med barn i dag i huvudsak beskattas lika mycket som inkomsttagare utan barn. Det allmänna barnbidraget utjämnar skillnaderna mellan dem som har barn och dem som inte har det. Det skulle vidare leda till ytterligare tröskel- och marginaleffekter om ett inkomstprövat barnbidrag skulle införas genom att hela eller delar av barnbidraget skulle falla bort vid ökad inkomst. Barnbidraget är också med nuvarande regler mycket enkelt och billigt att administrera. Vid en inkomstprövning skulle det krävas en betydande administration för att bestämma och betala ut bidraget. Myndigheterna skulle behöva gå igenom och kontrollera uppgifter från över en miljon barnfamiljer. Med det anförda avstyrkte utskottet den då aktuella motionen.

Utskottet vidhåller sin tidigare inställning och föreslår att motion 1991/92:Fi42 (nyd) yrkande 11 avstyrks.

Stockholm den 19 maj 1992

På socialutskottets vägnar

Bo Holmberg

I beslutet har deltagit: Bo Holmberg (s), Sten Svensson (m), Göte Jonsson (m), Anita Persson (s), Ulla Orring (fp), Ingrid Andersson (s),

Rinaldo Karlsson (s), Jan Andersson (s), Jerzy Einhorn (kds), Johan Brohult (nyd), Maj-Inger Klingvall (s), Leif Carlson (m), Hans Karlsson (s), Maud Ekendahl (m) och Roland Larsson (c).

1991/92:SoU6y

Från Vänsterpartiet, som inte företräds av någon ordinarie ledamot i utskottet, har suppleanten Gudrun Schyman (v) närvarit vid den slutliga behandlingen av ärendet.

Avvikande meningar

1. Ett nytt generellt statsbidrag för kommunerna

Bo Holmberg, Anita Persson, Ingrid Andersson, Rinaldo Karlsson, Jan Andersson, Maj-Inger Klingvall och Hans Karlsson (alla s) anser att det avsnitt i yttrandet under avsnittet Ett nytt generellt statsbidrag för kommunerna som börjar med "Utskottet har" och slutar med "11 avstyrks." bort ha följande lydelse:

Utskottet anser dock att propositionen inte är ett fullgott underlag för att kunna göra en helhetsbedömning av effekterna av förslagen på samhällsekonomin. Vissa förslag aviseras för behandling i kommande propositioner. En mycket besvärande oklarhet råder om effekterna på lokal nivå. Det framgår inte av propositionen att de skillnader i utdebitering som blir resultatet av den föreslagna statsbidragsmodellen enbart beror på skillnader i standard och effektivitet mellan kommunerna.

Utskottet föreslår mot bakgrund av detta att reformen genomförs i två steg. En parlamentarisk beredning bör omedelbart tillsättas. Denna bör ges i uppdrag att utarbeta en rättvis fördelningsnyckel för det nya statsbidraget. Som övergångsregler föreslås att statsbidraget för år 1993 beräknas i huvudsak efter nu gällande regler och utbetalas efter kvittning i princip enligt den modell som föreslås i propositionen. För kommunerna betyder detta ett samlat bidragsbelopp baserat på gällande regler och med den fria användning som propositionen föreslår.

Utskottet vill vidare framhålla att införandet av mera generella statsbidragssystem kan under vissa omständigheter leda till negativa effekter. Det kan finnas målkonflikter i den avvägning som skall göras mellan allmänna och enskilda intressen, hur en enskild skall kunna hävda rätten och även besvära sig eller hur sanktioner skall utformas. Inte minst inom handikappområdet måste analysen i detta avseende fördjupas. Regeringen aviseras propositioner som bl.a. avses eliminera de här senast antydda problemen. Utskottet instämmer i att detta är nödvändigt men anser att förslagen borde föreligga redan nu. Utskottet vill framhålla att särskild uppmärksamhet bör ägnas handikappsektorn och barnomsorgen. Rätten till barnomsorg och kvalitetskraven på denna skall läggas fast i lag.

Vad utskottet anfört bör enligt utskottets mening ges regeringen till känna med anledning av motion 1991/92:Fi84 (s) yrkandena 4–8 och 11.

2. Besparingsförslag

Bo Holmberg, Anita Persson, Ingrid Andersson, Rinaldo Karlsson, Jan Andersson, Maj-Inger Klingvall och Hans Karlsson (alla s) anser att det avsnitt i yttrandet under avsnittet Besparingsförslag som börjar med "I propositionen" och slutar med "I avstyrks." bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att en permanent neddragning med 7,5 miljarder kronor fr.o.m. år 1993 är olämplig. Den skulle direkt skada möjligheterna att i den kommunala verksamheten erbjuda en god service. Den minskar möjligheterna att utföra vård och omsorg på ett bra sätt, att genomföra utbildning med god kvalitet, och den slår mot sysselsättningen, speciellt för kvinnorna. Utskottet säger därför nej till en neddragning.

Vad utskottet anfört bör enligt utskottets mening ges regeringen till känna med anledning av motionerna 1991/92:Fi44 (v) yrkande 8, 1991/92:Fi83 (s) yrkande 12 och 1991/92:Fi84 (s) yrkande 1.

3. Lagfäst kommunalt skattestopp för år 1993

Bo Holmberg, Anita Persson, Ingrid Andersson, Rinaldo Karlsson, Jan Andersson, Maj-Inger Klingvall och Hans Karlsson (alla s) anser att det avsnitt i yttrandet under avsnittet Lagfäst kommunalt skattestopp för år 1993 som börjar med "Mot bakgrund" och slutar med "I4 avstyrks." bort ha följande lydelse:

För år 1992 gäller ett lagstadgat kommunalt skattestopp. För år 1993 finns en överenskommelse mellan staten och de båda kommunförbunden om ett frivilligt skattestopp. Enligt utskottets mening är ett lagstadgat skattestopp ett mycket allvarligt ingrepp i den kommunala självstyrelsen. Ett sådant bör endast tillgripas temporärt och under korta perioder. Ett lagfäst skattestopp är inte heller motiverat med hänsyn till att det finns en frivillig överenskommelse.

Vad utskottet anfört bör enligt utskottets mening ges regeringen till känna med anledning av motionerna 1991/92:Fi44 (v) yrkande 16, 1991/92:Fi83 (s) yrkande 11 och 1991/92:Fi84 (s) yrkande 14.

4. Bidrag till barnomsorg — vårdnadsbidrag

Bo Holmberg, Anita Persson, Ingrid Andersson, Rinaldo Karlsson, Jan Andersson, Maj-Inger Klingvall och Hans Karlsson (alla s) anser att det avsnitt i yttrandet under avsnittet Bidrag till barnomsorg som börjar med "I regeringsförklaringen" och slutar med "motionen avstyrks." bort ha följande lydelse:

I kompletteringspropositionen aviseras att en proposition med förslag om vårdnadsbidrag skall föreläggas riksdagen under hösten. Utformningen av vårdnadsbidraget är ännu inte klart, men enligt tidigare uttalanden från socialministern kommer vårdnadsbidraget att finansieras inom ramen för nuvarande föräldraförsäkrings- och statsbidragssy-

stem. Det betyder att det är de förvärvsarbetande föräldrarna som kommer att få betala för de föräldrar som vill och har ekonomiska möjligheter att med hjälp av vårdnadsbidrag stanna hemma.

Enligt utskottets mening skall familjepolitiken göra det möjligt att förena och underlätta föräldraskap och förvärvsarbete. Genom arbete, barnomsorg, föräldraförsäkring och barnbidrag skapas förutsättningar för detta. Samtidigt främjas också jämställdhet. Enligt utskottets mening bör vårdnadsbidrag inte införas. Utskottet anser att föräldraförsäkringen skall byggas ut när det statsfinansiella läget så medger.

En utbyggd barnomsorg är i dag en absolut förutsättning för jämställdhet mellan män och kvinnor. Den är också en förutsättning för att föräldrarna skall kunna förvärvsarbete i trygg förvisning om att deras barn får en god omvårdnad. Men framför allt är god omsorg, stöd och stimulans en förutsättning för att barnen skall kunna bygga upp en beredskap för skolan och vuxenlivet. Utskottet anser mot bakgrund av det ovan sagda att en lagreglering av kommunernas ansvar för barnomsorgen skall genomföras samtidigt som det generella statsbidraget.

Vad utskottet anfört bör enligt utskottets mening ges regeringen till känna med anledning av motion 1991/92:Fi83 (s) yrkande 9. Motion 1991/92:Fi80 (kds) yrkande 2 föreslås avslås.

5. Bidrag till barnomsorg

Johan Brohult (nyd) anser att det avsnitt i yttrandet under avsnittet Bidrag till barnomsorg som börjar med "Omläggningen av" och slutar med "det anförda." bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas uppfattning att kostnadsutvecklingen för barnomsorg i form av daghem är oroande. Omläggningen av de specialdestinerade statsbidragen syftar till att möjliggöra för kommunerna att anpassa verksamheten till rådande ekonomiska förhållanden och lokala förutsättningar. Genom mindre detaljregler ökar möjligheterna att utveckla olika lokala lösningar. Kommunerna måste nu utnyttja dessa möjligheter att sätta kostnadseffektiviteten i förgrunden.

Vad utskottet anfört bör enligt utskottets mening ges regeringen till känna med anledning av motion 1991/92:Fi42 (nyd) yrkande 15.

6. Bidrag till service och vård

Johan Brohult (nyd) anser att det avsnitt i yttrandet under avsnittet Bidrag till service och vård som börjar med "Några kortsiktiga" och slutar med "17 avstyrks." bort ha följande lydelse:

I dag är det brist på ålderdomshemsplatser. Men outnyttjad kapacitet finns i form av hotell och andra byggnader som snabbt kan ändras till väl fungerande ålderdomshem. Genom att erbjuda fler äldre ålderdomshemsplats kan stora besparingar göras, eftersom ålderdomshem är betydligt billigare än hemsjukvård. Detta innebär samtidigt möjligheter

till besparingar på statens bidrag till äldreomsorgen. Vad utskottet anfört bör enligt utskottets mening ges regeringen till känna med anledning av motion 1991/92:Fi42 (nyd) yrkande 16.

Det nya generella statsbidraget kan, enligt utskottets mening, till följd av besparingar inom äldreomsorgen minskas med 800 milj.kr. under budgetåret 1992/93 i enlighet med förslaget i motion 1991/92:Fi42 (nyd) yrkande 17.

7. Bidrag till vissa ersättningar till sjukvårdshuvudmännen m.m.

Bo Holmberg, Anita Persson, Ingrid Andersson, Rinaldo Karlsson, Jan Andersson, Maj-Inger Klingvall och Hans Karlsson (alla s) anser att det avsnitt i yttrandet under avsnittet Bidrag till vissa ersättningar — — — som börjar med "Utskottet har" och slutar med "1991/92:Fi72 (s) avstyrks." bort ha följande lydelse:

Utskottet har i det föregående avstyrkt förslaget att minska anslaget till landstingen med 2,3 miljarder kronor för år 1993. Utskottet vill betona att landstingen genom detta ges bättre möjligheter att klara sina åtaganden inom sjukvården. Utskottet delar uppfattningen i motion 1991/92:Fi72 (s) att detta ökade ekonomiska utrymme bör utnyttjas för att finansiera de relativt begränsade merkostnader som faller på landstingen för att förverkliga det program för ont i ryggen som SBU utarbetat. Genom att tillämpa rätt behandling och åtgärda brister i arbetsmiljön kan stora samhällsekonomiska besparingar göras.

Vad utskottet anfört bör enligt utskottets mening ges regeringen till känna med anledning av motion 1991/92:Fi72 (s). Utskottet föreslår att motion 1991/92:Fi42 (nyd) yrkande 14 avstyrks.

8. Bidrag till vissa ersättningar till sjukvårdshuvudmännen m.m.

Johan Brohult (nyd) anser att det avsnitt i yttrandet under avsnittet Bidrag till vissa ersättningar — — — som börjar med "Utskottet har" och slutar med "1991/92:Fi72 (s) avstyrks." bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att det finns en betydande besparingspotential i det fysiska kapitalet som sjukhusen förfogar över. Det bundna fysiska kapitalet inom svensk hälso- och sjukvård uppgår till 153 miljarder kronor. Om man överför erfarenheterna från industrin till hälso- och sjukvården skulle den årliga kostnadsbesparingseffekten vid neddragning av det fysiska kapitalet uppgå till ca 25 % av det bokförda värdet på kapitalreduktionen. Härtill kommer reducerade räntekostnader. Utskottet anser att besparingseffekten inom hälso- och sjukvården för budgetåret 1992/93 blir 2,5 miljarder kronor.

Utskottet finner mot bakgrund av det ovan sagda och motion 1991/92:Fi42 (nyd) yrkande 14 att anslaget till landstingen kan minskas med 2,5 miljarder kronor utöver de i propositionen föreslagna 2,3 miljarder kronor. Utskottet föreslår att motion 1991/92:Fi72 (s) av-

styrks. Utskottet anser att det ankommer på finansutskottet att göra den närmare bedömningen av avräkningsbeloppet från anslaget Bidrag till allmän sjukvård m.m.

9. Barnbidragets storlek

Bo Holmberg, Anita Persson, Ingrid Andersson, Rinaldo Karlsson, Jan Andersson, Maj-Inger Klingvall och Hans Karlsson (alla s) anser att det avsnitt i yttrandet under avsnittet *Barnbidragets storlek* som börjar med "Utskottet behandlade" och slutar med "bör avstyrkas." bort ha följande lydelse:

Genom de allmänna barnbidragen tillförsäkras alla barnfamiljer ett grundläggande ekonomiskt stöd. Som ett led i skattereformen höjdes det allmänna barnbidraget den 1 januari 1991 med 2 280 kr. Den planerade höjningen den 1 januari 1992 har regeringen skjutit på framtiden. Utskottet anser med anledning av motionerna 1991/92:Fi40 (s) yrkande 3 och 1991/92:Fi83 (s) yrkande 2 att barnbidragen bör höjas till 10 200 kr. per barn och år fr.o.m. den 1 juli 1992. Utskottet vill erinra om att en finansiering av barnbidragshöjningen föreslagits i motion 1991/92:Fi83. Det bör ankomma på finansutskottet att med ledning av motionen omfördela medel inom ramen för statsbudgeten.

10. Inkomstprövat barnbidrag m.m.

Johan Brohult (nyd) anser att det avsnitt i yttrandet under avsnittet *Inkomstprövat barnbidrag m.m.* som börjar med "Utskottet behandlade" och slutar med "yrkande 11 avstyrks." bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas uppfattning att barnbidragen bör inkomstprövas. Det är stötande att bidrag utgår även för barn till miljonärer. En inkomstprövning av bidragen liksom borttagandet av flerbarnstilläggen skulle innebära väsentliga besparingar för statskassan. Regeringen bör ges i uppdrag att lägga om barnbidragssystemet under budgetåret. Målet skall vara att spara 1,2 miljarder kronor under innevarande budgetår.

Vad utskottet anfört bör enligt utskottets mening ges regeringen till känna med anledning av motion 1991/92:Fi42 (nyd) yrkande 11.

Meningsyttring av suppleant

Meningsyttring får avges av suppleant från Vänsterpartiet, eftersom partiet inte företräds av ordinarie ledamot i utskottet.

Guðrun Schyman (v) anför:

Ett nytt generellt statsbidrag för kommunerna

Jag anser att i ett läge när regeringens politiska inriktning är att krympa den kommunala sektorn är det nödvändigt att ha ett behovsriktat generellt statsbidrag som ges till kommunerna sektorsvis och att statsmakterna därmed får stå till svars för var resursneddragningarna skall ske.

Förslaget till ett nytt generellt statsbidrag kan inte genomföras utifrån nu föreliggande underlag, utan en ny kommitté bör tillsättas för att framlägga ett mer genomarbetat förslag som även utgår från mer realistiska ekonomiska förutsättningar.

Besparingsförslag

För år 1993 bör 1992 års statsbidrag utgå sektorsvis utan indragning av 7,5 miljarder kronor.

Lagfäst kommunalt skattestopp för år 1993

Skall kommunerna ta ett större ansvar för verksamhetens framtidsinriktning och göra nödvändiga ingrepp och effektiviseringar kan inte ett skattestopp komma i fråga. Det är den kommunala självstyrelsens hörnsten att själv få bestämma utdebiteringsnivå utifrån kommunens egna ambitioner.

